

тически сж се намалѣвали, — въ продължение на послѣднитѣ 6 години (1902—1907) сумата на тѣзи заеми е намалѣла съ 11·256.₉ хиляди лева или съ 259.₇, 687.₉, 1.176.₄, 2,114.₅, 4,063.₀ и 2.955.₄ хил. лв. съответно за всѣка година, — като сж се спрѣли на 20.791.₄ хил. лв. прѣзъ 1907 година.

Процесътъ на намалението се е извършилъ: чрѣзъ редовни постъпления (изъ боязнь отъ тежки глоби ²⁰⁾ за погашение на сключенитѣ отъ порано ипотечни заеми, отъ една страна, и на резервирността на банката да отпуска нови заеми, отъ друга ²¹⁾).

Врѣмето за това намаление на ипотечнитѣ заеми при Б. Н. Банка, намаление' извършено при съзнанието, че „значението на ипотечния кредитъ не е по-малко важно за страната отъ онова за търговско-индустриалния кредитъ“ ²²⁾, съпада съ врѣмето: а) когато Б. Н. Б. рѣши да изгони скъпо платенитѣ си срочни влогове (чрѣзъ намаление 0/0 на лихвата имъ) и ги замѣни съ безплатни срѣдства, доставени чрѣзъ емисията на банкноти въ по-големо количество; б) когато тя тѣкмѣше да реформира ипотечния си кредитъ, като го постави на началата, прокарани въ закона за този кредитъ отъ 7.III. 1907; и, — най главно, — в) когато държавното съкровище бѣше ангажирало, мимо всѣко постановление на закона за банката, огромни суми отъ банковитѣ срѣдства, взети подъ форма на непосредствени заеми (по текуща лихвена смѣтка) или пъкъ чрѣзъ пласментъ въ цѣнни книги отъ бѣлг. държ. заеми.

Послѣдниятъ фактъ, съпоставенъ съ факта, че Б. Земл. Банка можѣ да даде единъ по-широкъ просторъ на своитѣ ипотечни заеми прѣзъ 1906 год. само слѣдъ като държавата ѣ повърна сумитѣ, които тя бѣше взела отъ нея по текуща смѣтка, — свидѣтельствува, че между държавното съкровище отъ една страна и Бѣлг. Народна и Бѣл. Земл. банки отъ друга, сжществувала тѣсна зависимостъ и че частниятъ кредитъ не само при Б. Н. Б., дарена поне съ привилегии отъ държавата, нѣ и при Б. Земл. Б., не само лишена отъ такива, нѣ напротивъ, експроприирана безъ всѣко право отъ държавата (капиталитѣ на бившитѣ земл. каси сж били събрани съ голѣма мжка изключително отъ земледѣлското съсловие), — е подложенъ на сътресения, прѣдизвикани отъ не доброто състояние на държавното съкровище.

б) Заеми на земледѣлски банки (бивши земл. каси).

Освобождението завари голѣма частъ отъ нашето селско население въ едно разорено и безпомощно състояние: много отъ селенитѣ се намираха безъ работенъ добитѣкъ, други нѣмаха кѣщи и нужднитѣ за селскитѣ си работи здания,¹⁾ трети въ покрайнинитѣ на държавата (като въ кюстендилско)

²⁰⁾ За всичкото просрочено врѣме банката е вземала освѣнъ установената лихва за заемитѣ подъ залогъ, както и за заемитѣ на окръжия и общини, глоба по 4 % отъ 1.IX.1885 год. до 2.X.1897 год.; 3 % отъ 2.X.1897 год. до 1.I.1905 год. и 1 % слѣдъ тази дата. Толкова е глобата (1 %) и по новия законъ за ипотечния кредитъ (чл. 28).

²¹⁾ Ограничението да се отпущатъ нови заеми се е простирало изпърво само до селската повземлена собственостъ, а слѣдъ това и до градската покрита собственостъ въ провинцията.

²²⁾ Вж. „Докладътъ отъ Министерския Съвѣтъ до Н. Ц. В. Бѣлгарския князь Фердинандъ I-й“ по случай 20 годишнината отъ възшествието му на прѣстола (2. VII.1887—1907 г.), отдѣлъ „Министерство на Финанситѣ“, пунктъ „Б. Н. Банка“, София, 1907, стр. 322

¹⁾ Вж. печатаниятъ отъ насъ „Документъ за економическата история на Бѣлгария“ въ сп. „Народно Стопанство“, г. V, бр. 10, стр. 6.